

Inštitút finančnej politiky
Ministerstvo financií SR
www.finance.gov.sk/ifp

Zodpovednosť vo verejných financiách a penzijná reforma

*Prezentácia na seminár „Strategie hospodárskej politiky
a udržiteľnosť verejných financií*

Smilovce, 3.5.2005

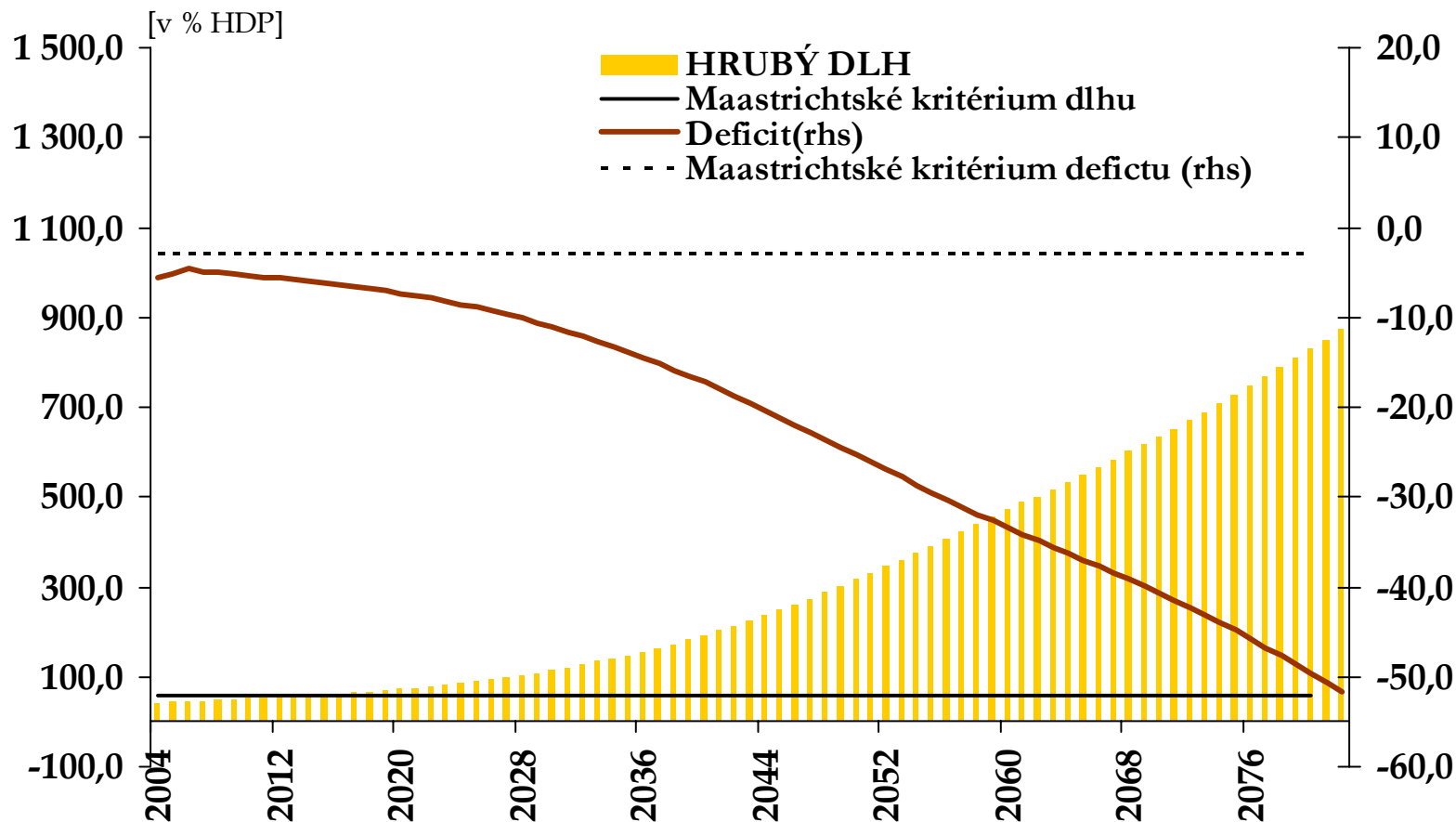
Obsah

- Úvod
- Demografia – problém dlhodobej udržateľnosti
- Konsolidácia verejných financií v podmienkach Slovenska
- Reforma zdravotníctva
- Penzijná reforma – zmeny, implicitný dlh, transformačné náklady
- Dopad na verejné financie a dlhodobú udržateľnosť
- Závery

Koho to vôbec zaujíma?

- Neistota prognóz, veštenie z kryštálovej gule?
- „V dlhodobom horizonte sme všetci mŕtvi.“
- Správna komunikácia s verejnosťou je dôležitá.
- Prieskumy ukazujú, že obyvateľstvo nie je ľahostajné.

Scenár bez reformy - strašenie

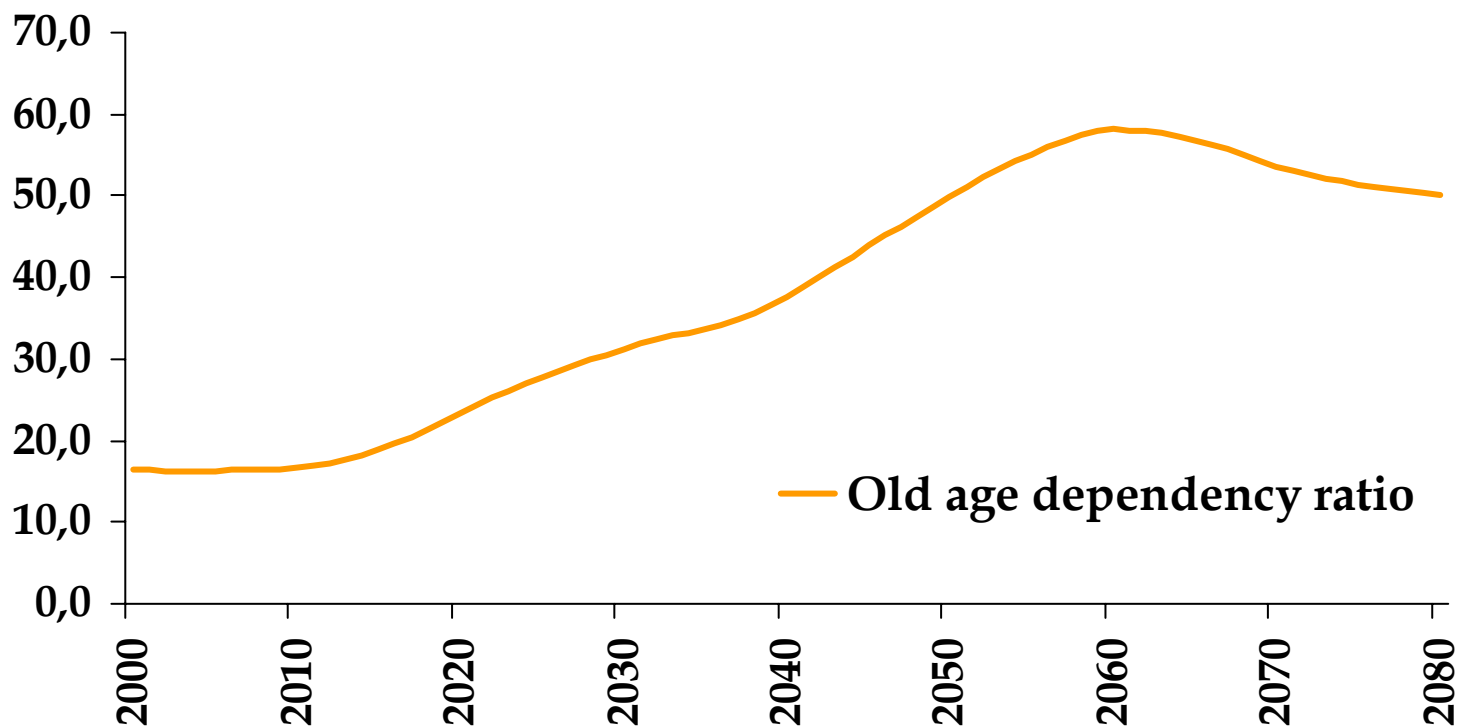
Čo môžeme urobiť?

- Štrukturálne reformy
 - penzie, zdravotníctvo
- Zníženie dlhu
 - hospodáriť približne vyrovnane
 - v súčasnosti to sedí aj na mix politik (autom. stabilizátory asi nestačia)
 - navyše nový pakt pomáha presvedčiť politikov
 - štrukturálne reformy v iných oblastiach

Fiškálne ciele

- Deficit verejných financií do 3% z HDP v roku 2006 (bez nákladov na zavedenie 2. piliera)
- Deficit pod 3% z HDP v roku 2007 (vrátane nákladov na zavedenie kapitalizačného piliera)
- Dlhodobá udržateľnosť verejných financií do roku 2010 – hospodáriť približne vyrovnane

Demografia – starnutie populácie

Pokles populácie do roku 2050 o 650 tis. obyvateľov

2x viac obyvateľov vo veku 65+

O tretinu menej populácie v produktívnom veku

Zdroje konsolidácie verejných financií

- Zdravý ekonomický rast
- Štrukturálne reformy
 - reforma trhu práce (nový zákonník práce)
 - reforma v oblasti poskytovanie sociálnych dávok a príspevkov
 - penzijná reforma (*kapitalizačný pilier, zvýšenie dôchodkového veku na 62, neskôr na 65*)
 - reforma školstva (normatív na žiaka)
 - reforma riadenia verejných financií – tvrdé rozpočtové obmedzenia

Reforma zdravotníctva

- Stabilizačné opatrenia zamerané na zastavenie rastu dlhu.
 - *oddlženie sektora*
 - *zvýšenie zdrojov (odvody, spoluúčasť pacientov)*
- Vládou definovaný bezplatný balík poskytovaných služieb
 - *Možnosť ovplyvňovať výšku výdavkov sektora*
- Sieťové opatrenia zamerané na zvýšenie kvality a efektívnosti poskytovateľov
 - *reštrukturalizácia siete štátnych zdravotníckych zariadení*
 - *zvýšenie konkurencie*

Reforma penzijného systému

Zlyhania súčasného systému:

- Permanentne deficitný priebežný pilier
- Nízke dôchodky pri relatívne vysokých odvodoch
- Pokles úspešnosti výberu poistného (nízka motivácia platiť odvody)
- Dlhodobu neudržateľný – STARNUTIE POPULÁCIE

Reforma penzijného systému (2)

3 piliere reformy:

- I. Priebežný pilier – parametrické zmeny, zásluhovosť
- II. Kapitalizačný pilier – sporenie na vlastný účet
- III. Tretí pilier – doplnkové dôchodkové sporenie, účelové sporenie (novinka od 2005)

I. pilier – Priebežný (zmeny od 2004)

- Mierne zvýšenie odvodov z 28,0% na 28,75%
- Zmena spôsobu určovania vymeriavacích základov
 - *Min. vymer. základ 4 000 Sk → min. mzda (2004 = 6 500 Sk)*
 - *Max. vymer. základ 32 000 Sk → 3 x priem. mzda (2004 = 43 095 Sk)*
- Prechod od solidarity na zásluhovosť, dôchodky závisia:
 - *počet odpracovaných rokov (T)*
 - *aktuálna dôchodková hodnota (ADH), valorizovaná rastom nom. miezd*
 - *výška vymeriavacieho základu, z ktorého sa platilo poistné (vo vzťahu k priemernej mzde - POMB)*

$$\text{Dôchodok} = T \times \text{ADH} \times \text{POMB}$$

I. pilier – Priebežný (zmeny od 2004) (2)

- Zvýšenie dôchodkového veku
 - *Pred reformou: muži = 60 rokov, ženy = 53-57 podľa počtu detí*
 - *Po reforme: M+Ž postupne na 62 rokov tempom 9 mesiacov ročne*
- Zmena spôsobu valorizácie dôchodkov
 - *Pred reformou: politické rozhodnutie*
 - *Po reforme: prechod na index = 50% CPI + 50% rastu nom. miezd*
- Možnosť poberať predčasný dôchodok
 - *zníženie dôchodku cca. o 6% za každý rok do dovŕšenia dôchodk. veku*
- Možnosť odísť neskôr do dôchodku
 - *zvýšenie dôchodku cca. o 6% za každý odpracovaný rok*
- Možnosť pracovať a zároveň poberať dôchodok !
- Zrušenie minimálneho a maximálneho dôchodku

II. pilier – kapitalizačný (od 2005)

- **Povinný** pre tých, ktorí neboli do 1.1.2005 poistení v Sociálnej poisťovni
- **Dobrovoľný** pre ostatných → rozhodnutie do 30.6.2006
- Zmena odvodov na starobné poistenie:
 - 18,0% → 9,0% do I. piliera (starobné poistenie)
 - 9,0% do II. piliera (starobné sporenie)

III. pilier dôchodkového systému

1. **Doplnkové dôchodkové sporenie (DDS)**
2. **Iné formy dlhodobého sporenia (účelové sporenie)**
 - Dobrovoľný pre každého vo veku od 18 rokov
 - Daňové zvýhodnenie (zníženie základu dane):
 - DDS : do 2004 max 24 000 Sk/rok → od 2005 max 12 000 Sk/rok
 - Účelové sporenie – novinka od 2005 → max 12 000 Sk/rok

Výhody a nevýhody zmiešaného systému z pohľadu verejných financií

- **Výhody**

- *Odolnosť voči demografickým zmenám*
- *Transformácia implicitného dlhu priebežného piliera (PAYG) na explicitný dlh*
- *Prispieva k dlhodobej udržateľnosti VF*

- **Nevýhody**

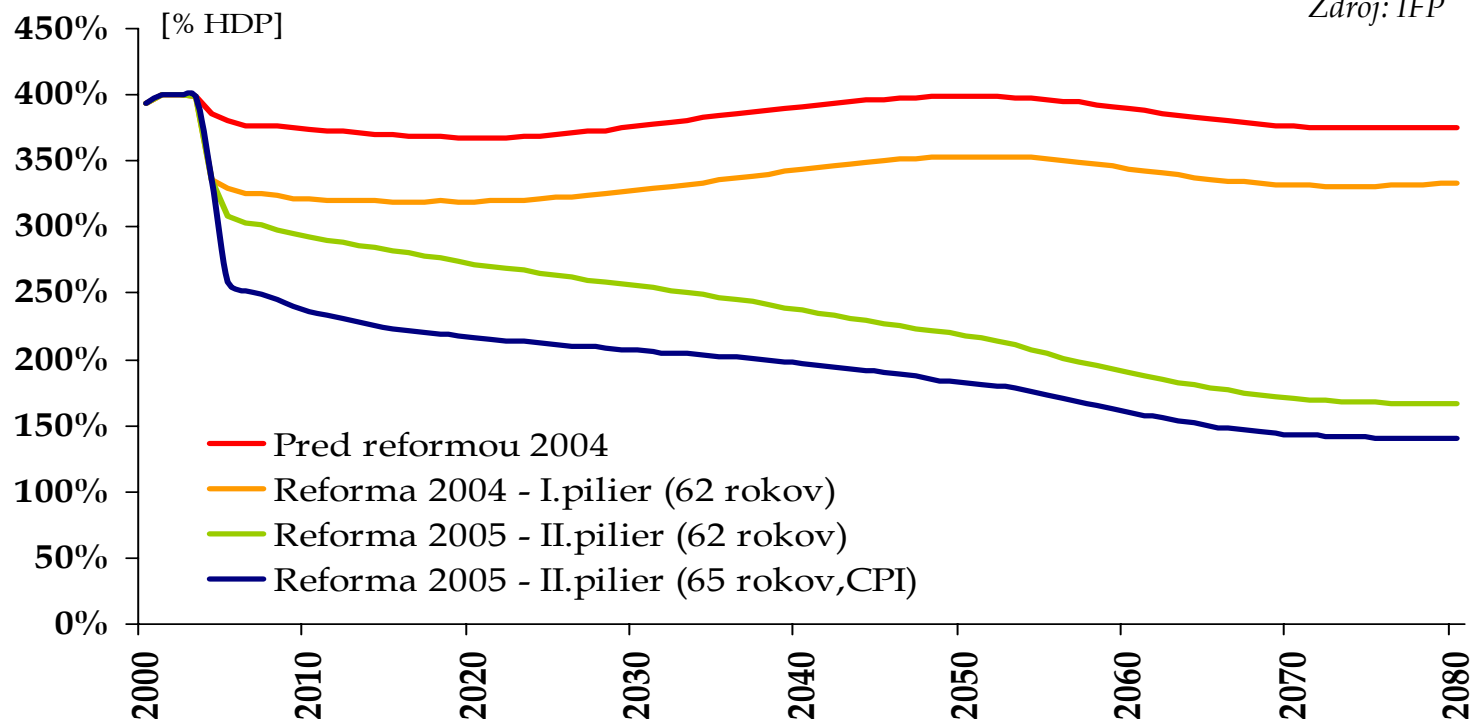
- *Transformačné náklady (deficity VF)*
- *Poskytované garancie štátu v prípade zneužitia prostriedkov*

Implicitný dlh verejných financií

- **Definícia** - súčasná hodnota naakumulovaných dôchodkov vyplácaných existujúcim dôchodcom ako aj dôchodkov, na ktoré by mali nárok súčasní poistenci v prípade úplného zastavenia priebežného piliera v danom roku
- **Faktory vplývajúce na výšku implicitného dlhu:**
 - **Priemerná výška dôchodkov** (*súčasná prísľuby o výške budúcich dôchodkov*)
 - **Vek odchodu do dôchodku** v porovnaní s očakávanou dĺžkou života = *doba poberania dôchodku*
 - **Spôsob valorizácie dôchodkových dávok**

Implicitný dlh verejných financií (2)

Zdroj: IFP

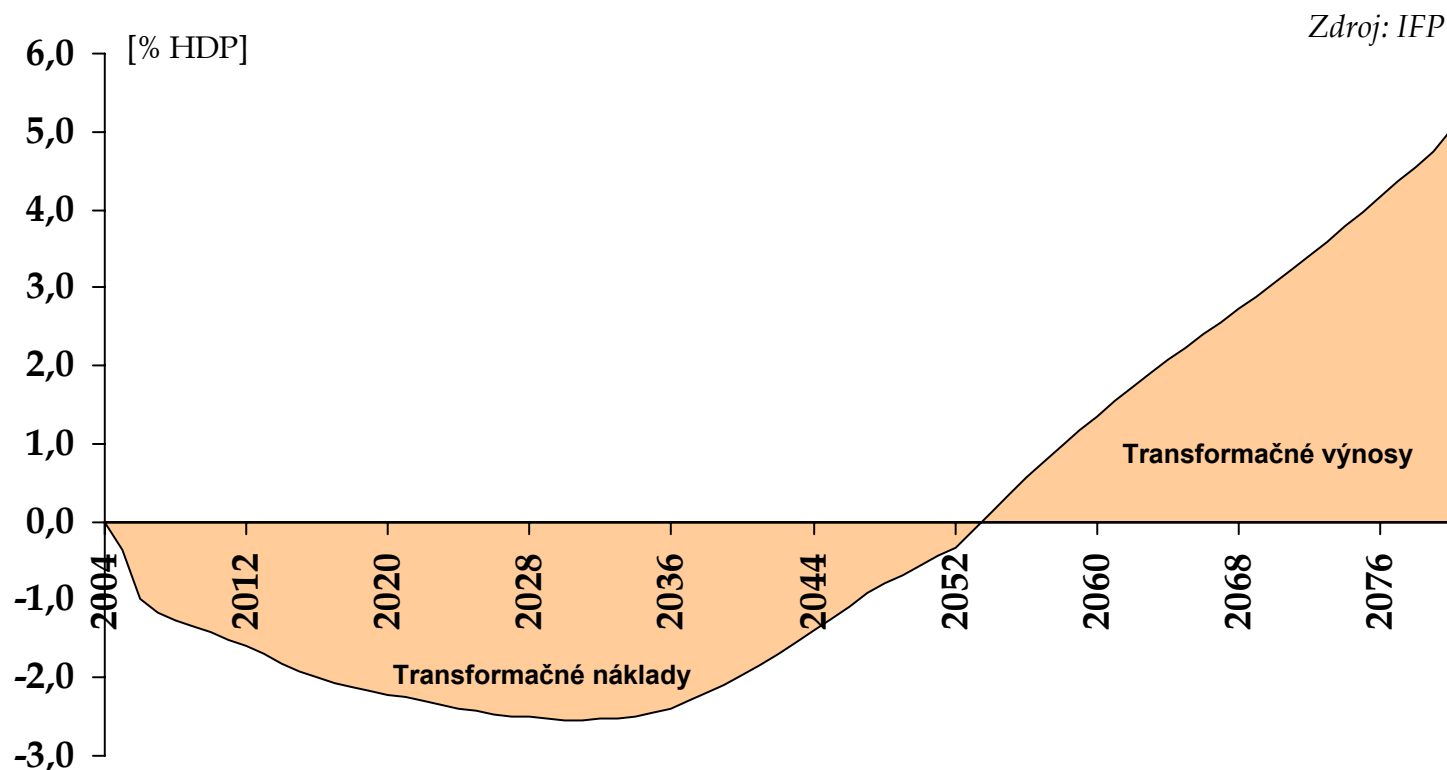
Reforma výrazne znížila implicitný dlh zo 400% HDP na úroveň 150% HDP v roku 2080.

- parametrické zmeny znižujú dlh o 80 % HDP
- spustenie II.piliara dôchodkovej reformy znižuje implicitný dlh o 170 % HDP, ale zároveň v rovnakej výške vzrastie explicitný dlh (ide len o transformáciu dlhu)

Transformačné náklady II.piliera

- Faktory vplývajúce na výšku transformačných nákladov:
 - Výpadok príjmov Sociálnej poisťovne (SP)
 - *Presmerovanie časti poistného do II.piliera (9,0%)*
 - Zmena na strane výdavkov Sociálnej poisťovne
 - *Do 2014 výplata dôchodkov len z I. piliera*
 - Úrokové náklady
 - *Náklady spojené s prefinancovaním výpadku príjmov SP*

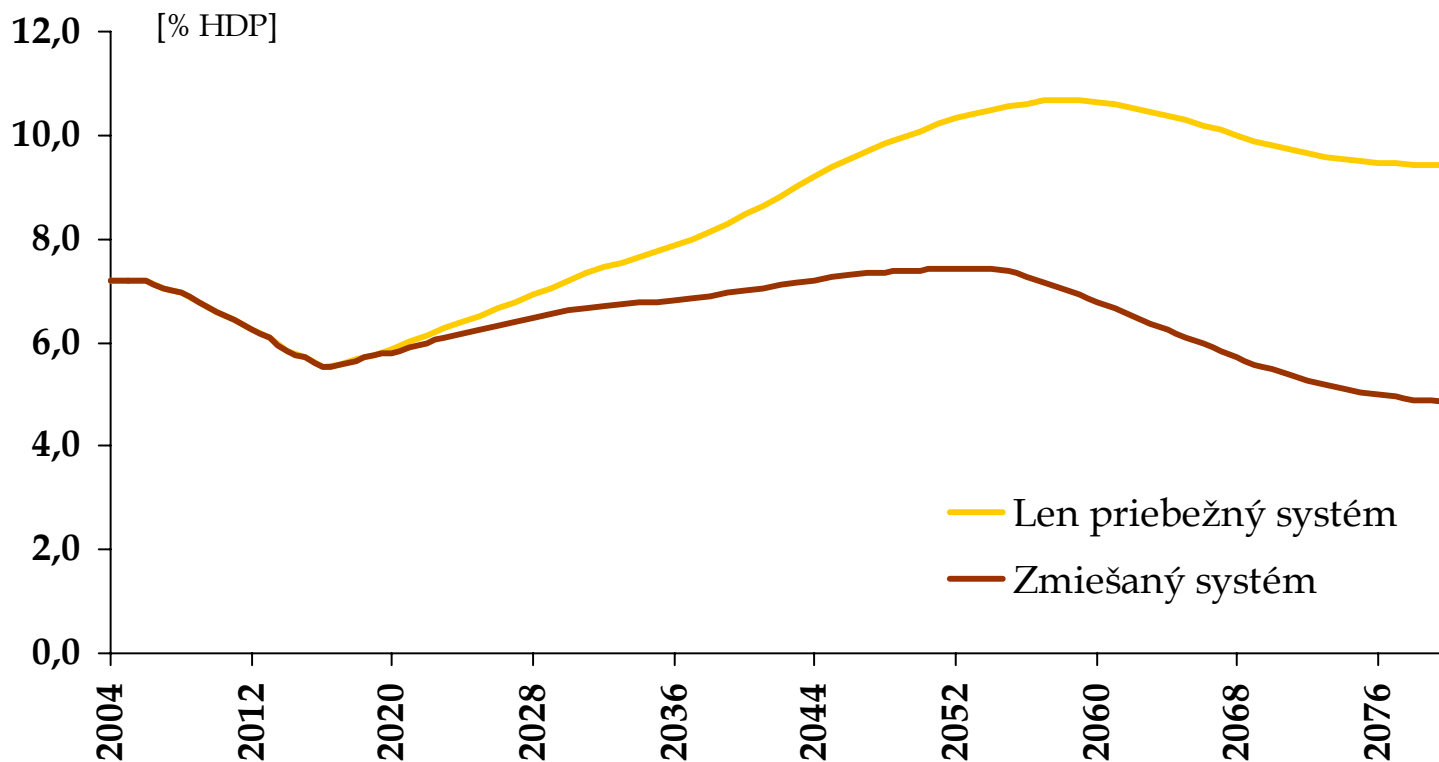
Transformačné náklady (2)

Transformačné náklady → zvyšujú deficit verejných financií

Transformačné výnosy → znižujú deficit verejných financií

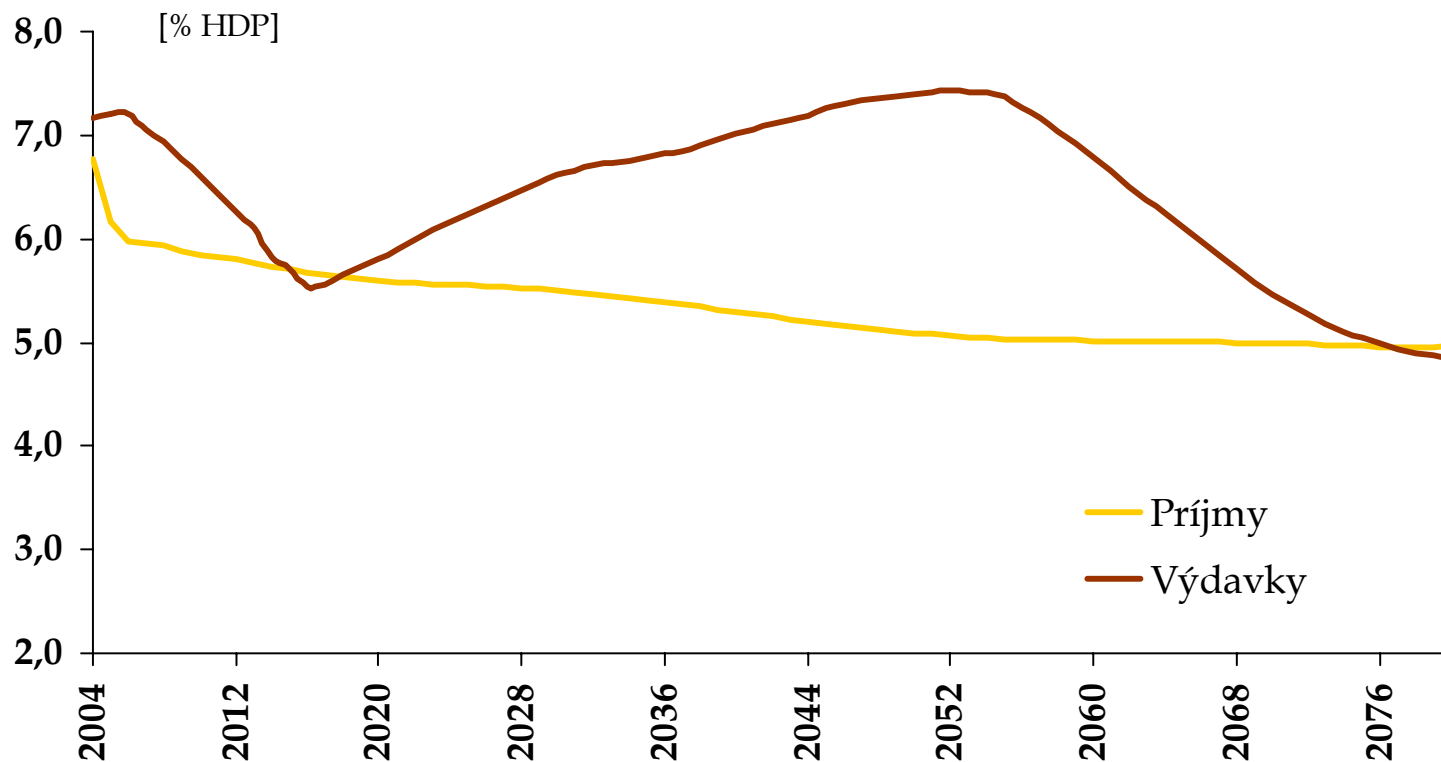
Výdavky na dôchodky

Úspora výdavkov z dôvodu spustenia II.piliara až 4 % HDP

Nárast výdavkov v roku 2052 len o 0,3% HDP

Bilancia dôchodkového systému

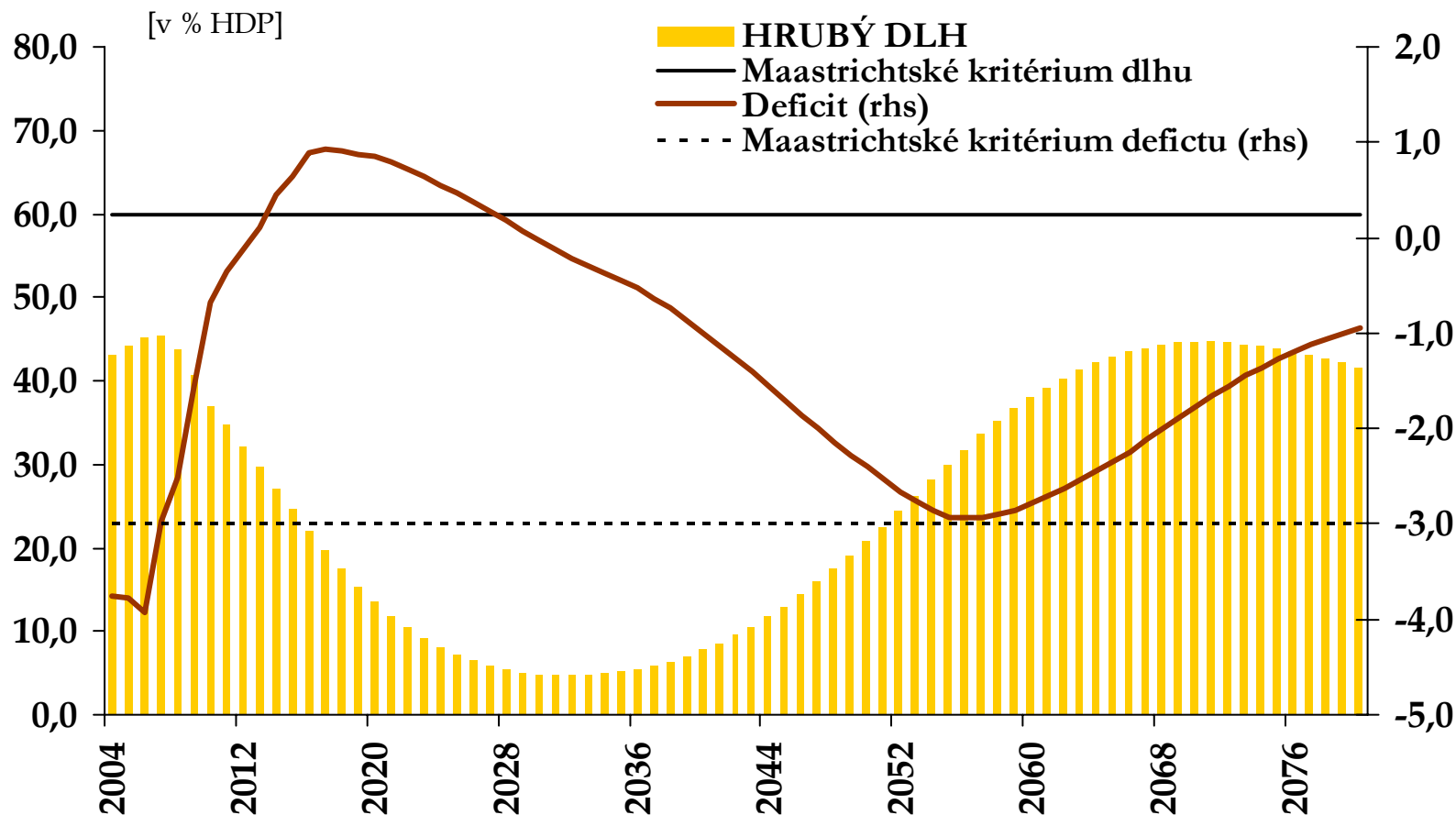

Deficit kulminuje na úrovni 2,4% HDP v roku 2052

Bilancia verejných financií do roku 2080

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2030	2050	2080
CELKOVÉ PRÍJMY	35,1	37,1	36,9	36,9	36,9	36,9	36,9	36,9	36,9	36,9
príspevky do 2. piliera	0,0	0,4	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,7	2,0	2,0
CELKOVÉ VÝDAVKY	38,9	40,4	39,8	38,8	38,2	37,2	36,3	35,2	37,3	35,8
Dôchodkový systém	7,2	7,2	7,2	7,1	6,9	6,8	6,6	6,6	7,4	4,8
Zdravotná starostlivosť	4,5	4,9	4,9	4,9	5,0	5,0	5,1	6,0	6,6	6,5
Dávky v nezamestnanosti	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Školstvo	3,7	3,7	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Prídavky na deti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4
úroky	2,3	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2	2,1	0,3	1,0	2,2
Ostatné výdavky	20,3	21,5	21,1	20,4	19,8	19,1	18,4	18,4	18,4	18,4
DEFICIT	-3,8	-3,4	-2,9	-1,9	-1,3	-0,3	0,6	1,7	-0,4	1,1
DEFICIT (s výpadkom do 2.piliera)	-3,8	-3,8	-3,9	-3,0	-2,5	-1,6	-0,7	0,0	-2,4	-0,9
Primárne saldo	-1,5	-1,4	-1,7	-0,7	-0,2	0,7	1,4	0,2	-1,4	1,3
HRUBÝ DLH	43,0	44,2	45,3	45,5	43,7	40,7	37,0	4,8	20,8	41,6
ČISTÝ DLH	30,0	30,4	31,8	33,7	33,1	31,4	29,0	-3,2	12,7	33,6

Bilancia verejných financií do roku 2080

Fiškálna medzera

Fiscal gap (% of GDP)

		Gross debt	Net debt	Deficit (Maastricht)	Deficit (SGP)
		60.0	60.0	-3.0	0.0
2030	2004	1.3	1.0	2.5	3.8
	2007	-0.7	-1.1	0.5	1.9
	2010	-2.9	-3.3	-1.5	0.0
2055	2004	3.4	3.2	3.9	4.6
	2007	1.4	1.3	1.9	2.6
	2010	-0.5	-0.7	0.0	0.8

Závery

- Tlak na verejné financie v súvislosti so starnutím populácie je skutočnosťou
- Dosiahnuť dlhodobú udržateľnosť do roku 2010 je reálne
 - Pokračovať vo fiškálnej konsolidácii
 - Dokončiť (najmä zdravotníctvo) a udržať reformy
 - Urobiť parametrické zmeny v I.pilieri (vek na 65, indexácia na CPI)
- Dlhodobá udržateľnosť znamená dosiahnuť štrukturálny deficit VF v roku 2010 na úrovni blízko nuly
- Dôležitý je pokles a stabilizácia verejného dlhu

Ďakujeme za pozornosť

Ľudovít Ódor

Viktor Novysedlák